

TASKFORCE

NALEVING LEEFTIJDGRENNS TABAK

NIX18
NIET ROKEN - NIET DRINKEN

18+?

SAMENVATTING RAPPORT 20 JUNI 2016

WAVE 3

Inhoud

Inleiding.....	3
Mystery shoppers.....	3
Resultaten Wave 3.....	3
Naleving van de leeftijdsgrens.....	3
Naleving van de vergewisplicht.....	4
Conclusies.....	4
Tot slot.....	4

Inleiding

Op 1 januari 2014 is de wettelijke leeftijdsgrens voor tabaksverkoop verhoogd van 16 naar 18 jaar. Uit verschillende onderzoeken, zoals in voorjaar 2015 door Nuchter Kenniscentrum Leeftijdsgrenzen, blijkt dat de naleving van deze leeftijdsgrens onvoldoende is.

Dit is onaanvaardbaar voor de betrokken verkooppunten en de branches. De brancheorganisaties NSO, BETA, BOVAG, VNPI en TZN hebben daarom – met (financiële) steun van de tabaksfabrikanten – de Taskforce Naleving Leeftijdsgrens Tabak (TNLT) opgericht. TNLT wil bijdragen aan een aanzienlijke verbetering van de naleving aan de toonbank bij de ruim 30.000 tabaksverkooppunten in Nederland op zo kort mogelijke termijn.

Mystery shoppers

De kern van de aanpak van TNLT is het verrichten van een groot aantal controles op de naleving van de leeftijdsgrens. Mystery shoppers bezoeken tabak- & gemakzaken, benzinestations en overige zaken (niet zijnde supermarkten en horeca) meerdere keren per jaar. De uitkomsten hiervan gaan naar de bij TNLT aangesloten brancheorganisaties of commerciële organisaties, die een effectieve terugkoppeling naar de betrokken verkooppunten verzorgen.

TNLT zal tot en met juli 2016 in vier golven (Waves) in totaal zo'n 14.000 mystery shop bezoeken uitvoeren met de inzet van onderzoeksbureau Panteia. Wave 1 vond plaats in november-december 2015 en bestond uit ruim 4.000 bezoeken door 18- en 19-jarige mystery shoppers. In januari-februari 2016 volgde Wave 2 met wederom zo'n 4.000 bezoeken door 18- en 19-jarige mystery shoppers, aangevuld met 1.000 mystery shop bezoeken door 17-jarigen. In maart-april werd Wave 3 uitgevoerd, waarvan nu verslag wordt gedaan van de resultaten. Wave 4, bestaande uit nog eens 1.000 mystery shop bezoeken door 17-jarigen wordt in juni-juli 2016 uitgevoerd.

Resultaten Wave 3

In Wave 3 zijn in totaal 4.066 tabaksverkooppunten bezocht. 1.000 verkooppunten - evenredig verdeeld over tabak- & gemakzaken en benzinestations - zijn bezocht door een 17-jarige mystery shopper en daarmee op de **naleving van de leeftijdsgrens** gecontroleerd. Bij 3.000 verkooppunten evenredig verdeeld over tabak- & gemakzaken en benzinestations en bij 300 overige zaken is door middel van een 18- of 19-jarige mystery shopper op de **naleving van de vergewisplicht** gecontroleerd.

Naleving van de leeftijdsgrens

Bij tabak- & gemakzaken werd in 72,2% van de aankoopogingen geen sigaretten verkocht aan een 17-jarige mystery shopper. In Wave 2 was dit 56,6%. Er is dus sprake van een significante stijging van de naleving van de leeftijdsgrens binnen tabak- & gemakzaken. In 28,8% van de gevallen wordt er dus nog wel tabak verkocht aan een 17-jarige mystery shopper, waarbij nota bene in 57,6% van die gevallen wel eerst om een ID is gevraagd.

Bij benzinestations is de naleving van de leeftijdsgrens gestegen naar 61,7%, een stijging van bijna 10%. In 38,3% van de gevallen wordt er dus nog wel tabak verkocht aan een 17-jarige mystery shopper, waarbij aan 56,1% wel eerst om een ID is gevraagd.

Naleving van de vergewisplicht

Het nalevingspercentage van de vergewisplicht is in Wave 3 ten opzichte van de voorgaande Waves gestegen naar 71,8% (was 66,3%) bij tabak- & gemakzaken en 68,4% (was 64,6%) bij benzinestations. Voor de categorie overige zaken werd in Wave 3 een nalevingspercentage van 37,3% geconstateerd. Voor deze categorie is het niet mogelijk om dit percentage te vergelijken met eerdere Waves, omdat de samenstelling van de overige verkooppunten in elke Wave totaal verschillend is.

Conclusies

Op basis van deze resultaten trekt TNLT hoofdconclusies over Wave 3.

1. Wave 3 toont aan dat de naleving van de leeftijdsgrens voor tabaksverkoop aan 17-jarige mystery shoppers bij tabak- & gemakzaken en benzinestations ten opzichte van Wave 2 significant is verbeterd.
2. Wanneer we de resultaten uit Wave 3 afzetten tegen de uitkomsten van het onderzoek van Nuchter Kenniscentrum Leeftijdsgrenzen uit juni 2015 is er sprake van een spectaculaire verbetering. In vergelijking met de cijfers van juni 2015 is de naleving van de leeftijdsgrens binnen tabak- & gemakzaken praktisch verdubbeld. Bij benzinestations is naleving van de leeftijdsgrens ten opzichte van juni 2015 zelfs meer dan verdrievoudigd.

tabel Nalevingspercentage leeftijdscontrole verkooppunten 17-jarige shoppers

Nalevingspercentage leeftijdsgrens	Bureau Nuchter, juni 2015	Panteia, maart 2016	Panteia, mei 2016
	%	%	%
Tabak- & gemakzaken	36,3%	56,6%	72,2%
Benzinestation	17,8%	51,9%	61,7%

3. Wave 3 laat ook zien dat het percentage 17-jarige mystery shoppers aan wie tabak wordt verkocht nadat er wel eerst om een ID is gevraagd nog steeds opvallend hoog is. Naar de redenen hiervoor dient aanvullend onderzoek plaats te vinden.
4. In Wave 3 is ook de naleving van de vergewisplicht verder verbeterd. Het nalevingspercentage van de vergewisplicht ligt bij tabak- & gemakzaken inmiddels op 71,8%. Benzinestations laten een nalevingspercentage van de vergewisplicht van 68,7% zien.

Tot slot

In de uitgebreide TNLT- en Panteia-rapportage over Wave 3 (te downloaden via: <http://tnlt.nl/downloads/>) worden op voorspraak van de Raad van Advies van de Taskforce Naleving Leeftijdsgrenzen Tabak voor het eerst ook de betrouwbaarheidsintervallen vermeld van de geconstateerde nalevingspercentages bij de branches tabak- & gemakzaken en benzinestations. Tot op heden rapporteerden wij alleen de zogenaamde "puntschattingen" en niet de 95%-betrouwbaarheidsintervallen. Om de TNLT-resultaten goed met die van Bureau Nuchter te kunnen vergelijken, maar ook om beter inzicht te kunnen geven in de bandbreedte waarbinnen de door TNLT gerapporteerde vergewis- en nalevingspercentages kunnen variëren, rapporteren wij met ingang van deze rapportage ook de 95%-betrouwbaarheidsintervallen bij onze resultaten.